

2016-08-24
Stockholm

Socialstyrelsen

Remissvar angående assisterad befruktning utanför kroppen med donerade könsceller -ska behandling få utföras vid andra vårdenheter än universitetssjukhus

RFSL – Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas, transpersoners och queeras rättigheter är glada över möjligheten att få bidra med att få skicka in ett remissvar samt över att se Socialstyrelsen föreslå att även vårdenheter som inte är kopplade till universitetssjukhus ska få utföra behandling av donerade könsceller utanför kroppen. Detta kommer att kunna innebära möjlighet för assisterad befruktning med kortare väntetider och större valmöjligheter för barnlängtande. RFSL saknar dock i stort ett transperspektiv i Socialstyrelsens remiss.

RFSL håller med utredarna i de huvudsakliga viljeyttringarna i remissen samt att det är viktigt att tillgodose den ökade efterfrågan som finns i Sverige gällande barnlöshetsbehandlingar, inte minst utifrån de lagändringar som nu möjliggör för både ensamstående och transpersoner att få tillgång till assisterad befruktning inom offentlig vård.

Viktigt med enkelt reglemente

2012 konstaterade RFSL att det var få privata kliniker som erbjöd insemination med donerade spermier trots att det varit tillåtet ett tag. RFSL släppte 2013 en rapport om detta efter kontakt med de privata klinikerna och kunde då konstatera att: Det rådde okunskap hos de privata klinikerna om vilken efterfrågan som fanns på inseminationsbehandlingar i Sverige. De uppgav även att det fanns regler som ställde krav som svåra att förena med att som privat klinik erbjuda givarinsemination - bland annat kravet på att insemination ska ske under överinseende av läkare med specialistkompetens i gynekologi och obstetrik samt ett förbud mot att i vinstsyfte sälja spermier till en mottagning. Slutligen ansågs ansökningssystemet som krångligt och blev klinikerna övermäktigt, vilket gjorde att denna typ av verksamhet ofta prioriterades bort av de privata fertilitetsklinikerna.

Utifrån den kunskap som RFSL fick från undersökning vill vi trycka på vikten av ett enkelt reglemente och ansökningsförfarande för de kliniker som vill erbjuda IVF-behandling med donerade könsceller. Vi ser även allvarligt på problemet med brist på donerade könsceller och anser att det bör göras fler nationella insatser på detta område. Detta är dessutom ett problem som kan förväntas öka i och med att fler fått tillgång till assisterad befruktning.

RFSL ställer sig därför bakom utredarens slutsatser om behovet av ytterligare initiativ för att öka tillgången till donerade könsceller. Bland annat ser RFSL positivt på möjligheten att upphäva förbudet mot försäljning av donerade könsceller i vinstsyfte. En relaterad åtgärd som RFSL i detta sammanhang vill lyfta för att minska vårdköerna är vikten av att på sikt tillåta inseminering av donerad sperma även av barnmorskor.

Brist på transperspektiv

Utredningen saknar helt ett transperspektiv, detta är extra anmärkningsvärt då Socialstyrelsen utsetts till hbt-strategisk myndighet i Regeringens hbt-strategi och därmed har ett utökat ansvar för hbtq-frågorna. Det är också anmärkningsvärt med tanke på att assisterad befruktning är ett vanligt behov hos de transpersoner som vill bli biologiska föräldrar. Flertalet av de transpersoner som genomgår transvård (främst hormonbehandling och underlivskirurgi) efter tvångssteriliseringarnas avskaffande 2013 väljer att spara könsceller, vilket medför att de senare ofta har behov av assisterad befruktning.

Det är av största vikt att en person som valt att frysa ner sina könsceller inom ramen för transvården får möjlighet att ta med dessa till en privat mottagning för eventuell assisterad befruktning, trots att byte av personnummer skett mellan det att könscellerna frysts ned och ska användas.

För att utredningens förslag ska bli mer transinklusive föreslår RFSL följande ändringar:

Socialstyrelsens förslag på lagändring:

4 § Befruktning av ägg från en kvinna, i vars kropp ägget ska införas, med spermier från kvinnans make eller sambo får inte utan tillstånd av Inspektionen för vård och omsorg utföras annat än vid offentligt finansierade sjukhus. Detta gäller också införande av ägget i kvinnans kropp.

Kommer ägget inte från kvinnan eller spermien inte från kvinnans make eller sambo får *inte* befruktning och införande av ägg ske *utan tillstånd av Inspektionen för vård och omsorg annat än* vid de sjukhus som upplåtit enhet för utbildning av läkare enligt avtal mellan de universitet som bedriver läkarutbildning och berörda landsting.

I lagändringsförslaget föreslår RFSL istället följande formulering:

4 § Befruktning av ägg från en *patient*, i vars kropp ägget ska införas, med spermier från *patientens* make, *make* eller sambo får inte utan tillstånd av Inspektionen för vård och omsorg utföras annat än vid offentligt finansierade sjukhus. Detta gäller också införande av ägget i *patientens* kropp.

Kommer ägget inte från *patienten* eller spermien inte från kvinnans make, *make* eller sambo får *inte* befruktning och införande av ägg ske *utan tillstånd av Inspektionen för vård och omsorg annat än* vid de sjukhus som upplåtit enhet för utbildning av läkare enligt avtal mellan de universitet som bedriver läkarutbildning och berörda landsting.

Frida Sandegård
Förbundsordförande

Anna Galin
Ledamot förbundsstyrelsen